

DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-54-21>

УДК 338.46:621.39

Могилевська Ольга Юріївна

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри економіки, підприємства, менеджменту,
Київський міжнародний університет

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8482-7950>**Павловський Сергій Анатолійович**

доктор медичних наук, професор, директор,
КНДУ «Науково-дослідний інститут соціально-економічного розвитку міста»

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4087-6256>**Olga Mohylevska**

Kyiv International University

Serhii Pavlovskiy

Communal Research Institute

“Research Institute of Socio-Economic City Development”

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ
СИСТЕМ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ
ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНИХ ПОСЛУГ****BASICS OF SYSTEMATISATION OF METHODS
OF MANAGEMENT OF INNOVATIVE DEVELOPMENT
OF PHARMACEUTICAL ENTERPRISES**

Анотація. Актуальність розв’язання проблематики формування та практичного впровадження організаційно-економічного механізму систем управління у сфері телекомунікаційних послуг визначена сучасними викликами, стагнацією економіки, циклічністю економічних процесів, цифровізацією інформаційного суспільства, стрімкого розвитку сучасних інформаційних технологій. Доведено, що впровадження організаційно-економічного механізму систем управління підприємств надання телекомунікаційних послуг є стратегічно важливим завданням для розвитку національної економіки України в умовах складного економічного та політичного стану країни. Деталізовано понятійний апарат організаційно-економічного механізму систем управління у розрізі сфери діяльності підприємств надання телекомунікаційних послуг. Визначено організаційно-економічний механізм, який, як система взаємодії певних ланок та елементів, приводить в дію певну систему, що визначає порядок певного виду діяльності. Доведено, що з економічної точки зору організаційно-економічний механізм повинен впроваджуватися шляхом формалізації системного процесного підходу, на вході якого є ресурсна форма, що забезпечує найкращий результат. Узагальнено теоретичні підходи до формування поняття організаційно-економічного механізму, що адаптовано до практичної сфери застосування та потребує уточнення специфіки галузі телекомунікаційних послуг та певної системи елементів організаційного та економічного характеру (об’єктів, суб’єктів, цілей, завдань, політики, стратегії, способів взаємодії, процесного підходу, методів, важелів оцінювання тощо). Встановлено, що організаційно-економічний механізм управління телекомунікаційними підприємствами є одним із елементів адаптації галузі телекомунікацій до умов внутрішнього та зовнішнього середовища, що динамічно розвивається в пошуку і впровадженні проактивних методів та реалізації можливостей, що забезпечують сталий розвиток і можливість виживання в кризових умовах війни. Аргументовано необхідність врахування факторів впливу та специфіки галузі телекомунікацій при практичному впровадженні організаційно-економічного механізму у інтегровану існуючу систему управління підприємством за допомогою процесного та системного підходу.

Ключові слова: організаційно-економічний механізм, механізм управління, інновації, розвиток підприємств, телекомунікації.

Summary. The relevance of solving the problem of formation and practical implementation of the organisational and economic mechanism of management systems in the field of telecommunication services is determined by modern challenges, economic stagnation, cyclical economic processes, digitalisation of the information society, and rapid development of modern information technologies. It is proved that the implementation of the organisational and economic mechanism of management systems of telecommunication services enterprises is a strategically important

task for the development of the national economy of Ukraine in the context of the difficult economic and political situation in the country. The conceptual apparatus of the organisational and economic mechanism of management systems in the context of the sphere of activity of telecommunication services enterprises is detailed. The article defines the organisational and economic mechanism, which, as a system of interaction of certain links and elements, drives a certain system that determines the order of a certain type of activity. It is proved that from an economic point of view, the organisational and economic mechanism should be implemented by formalising a systematic process approach, with the input being a resource form that provides the best result. The theoretical approaches to the formation of the concept of organisational and economic mechanism are generalised, which is adapted to the practical scope of application and requires clarification of the specifics of the telecommunications services industry and a certain system of elements of organisational and economic nature (objects, subjects, goals, objectives, policies, strategies, methods of interaction, process approach, methods, evaluation levers, etc.). It is established that the organisational and economic mechanism for managing telecommunications enterprises is one of the elements of adaptation of the telecommunications industry to the conditions of the internal and external environment, which is dynamically developing in the search for and implementation of proactive methods and realisation of opportunities that ensure sustainable development and the possibility of survival in the crisis conditions of war. The necessity of taking into account the factors of influence and specificity of the telecommunications industry in the practical implementation of the organisational and economic mechanism in the integrated existing enterprise management system using a process and systematic approach is substantiated. The telecommunications services sector of Ukrainian enterprises in today's crisis conditions exists on the verge of its technical and financial capabilities. Such a leap in the level of technical innovation, competition and capacity building in a critical uncertain environment requires a constant transformation of the economic and organisational mechanism of telecommunications enterprise management. In accordance with the sectoral characteristics of the telecommunications market, it is necessary to introduce improved methods of economic management, a system of planning and evaluation indicators, planning procedures, organisational efficiency factors, increasing the role of pricing in the provision of services (accessibility of the sector), financial support, self-sufficiency, introduction of trust funds and organisational forms of innovation based on scientific and technological progress. The specificity of the telecommunications industry in the organisational and economic mechanism of enterprise management is based on the following principles: strict adherence to the technology of information transmission using the latest scientific and technological achievements of the present; compliance with the regulatory and legal framework and consideration of industry-specific legislation; compliance with ethical norms of intellectual property rights in the telecommunications industry; close cooperation with research and development and consulting companies to obtain a high quality telecommunications product required for implementation in the telecommunications market; product quality control at all stages of implementation and sale of telecommunication services, as well as continuous monitoring and improvement; implementing the innovative strategy of the telecommunications industry in the context of a particular service; implementing the company's policy and goals aimed at meeting the needs of the public for quality telecommunications services that meet the demands of society. The organisational subsystem of the telecommunications enterprise management mechanism is formed as a subsystem for ensuring and supporting the main business processes through information, regulatory, resource, technical, and innovative support. The economic subsystem forms the methodological basis for ensuring the implementation of the following stages: management of the implementation of the process cyclic approach to the provision of telecommunications services, evaluation of the achievement of goals and results by monitoring the aspects of management and obtaining results, selection of strategic alternatives after analysis and audit of the provision of services. Thus, the organisational and economic mechanism is a complex interconnected dynamic system that is constantly changing and improving in line with strategic directions and achieving the goals of stabilisation and adaptation, as well as providing high-quality and innovative technological services that meet the needs of consumers and society as a whole.

Keywords: organisational and economic mechanism, management mechanism, innovations, enterprise development, telecommunications.

Постановка проблеми. Стрімкий розвиток нових телекомунікаційних послуг в умовах глобалізації, підвищення рівня вимогливості споживачів, конфліктність інтересів на фоні військової стагнації бізнесу та низької платоспроможності населення визначають актуальність формування організаційно-економічного механізму управління у галузі телекомунікаційних послуг для створення конкурентоспроможного, ефективного та адаптивного підприємства для інтеграції у європейську систему.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичний базис дослідження в методичному форматі досліджено такими науковцями як:

Андрійчук В.А., Дем'яненко М.Я., Кваша С.М., Крейдич І.М., Лукінов І.І., Малік М.Й., Мочерний С.В., Навроцький С.А., Прокопенко Н.С., Савчук В.В. та інші. Проблему формування організаційно-економічного управління розвитком підприємства у телекомунікаційній галузі було розглянуто у працях багатьох дослідників, у тому числі: Буніча П.Г., Буркова В.М., Кондратьєва В.В., Лозовського Л.Ш., Осипова Ю.М., Райзберга Б.А., Стародубцевої О.Б, Тамбовцева В.Л., Хрущ Н.А. та інших.

Проте, незважаючи на великий об'єм досліджень, що були проведені на тему формування понятійного апарату організаційно-економічного

механізму, думка вчених розходиться щодо визначення єдиного погляду на сутність поняття. Також різноманітність поглядів на дефініцію поняття організаційно-економічного механізму обумовлена специфікою сфер діяльності підприємств, що визначають уніфіковані характеристики та складові, що притаманні саме цій галузі економіки.

Мета статті. Метою дослідження є обґрунтування дослідження та практичного впровадження організаційно-економічного механізму систем управління підприємств телекомунікаційних послуг, як стратегічне підґрунтя стабільного, адаптивного та ефективного розвитку галузі телекомунікаційних послуг в умовах невизначеності для інтеграції у європейську систему.

Виклад основного матеріалу дослідження. Українська телекомунікаційна галузь була однією із перших галузей економіки, що мала тотальні втрати під час вторгнення 2022 року та виявилась найстійкішою під час війни. На це вказує і те, що зв'язок, як послуги телекомунікацій, не був втрачений на початку війни, і те, що послуги зв'язку відновлюються в першу чергу на деокупованих територіях Київської області, Херсонської області та Харківської області України. Під час війни було впроваджено ряд інноваційних технологій та обладнання, побудовано нові мережі, незважаючи на масштаби надскладної ситуації в економіці та обмеження телекомунікацій, як регуляторної наглядової галузі економіки. Не останню роль у цьому зіграв організаційно-економічний механізм управління підприємствами телекомунікаційними галузями, що задекларований та впроваджений в інтегрованій системі управління у більшості підприємств телекомунікаційної сфери [1, с. 4].

Найбільш наближене до практичного розрізу існування телекомунікаційних підприємств в сучасних умовах та впровадження на їх базі організаційно-економічного механізму є поєднання тлумачень науковців Кушнірук В., Єрмаков О. та Шебаніна О., які розглядають поняття організаційно-економічного механізму, як систему організаційних та економічних форм і методів господарювання, що спонукає до підвищення ефективності функціонування виробничих систем із використанням економічних законів та свідоме досягнення стратегічних цілей [2, с. 9]. В доповнення необхідно зазначити, що така система є ієрархічною, що складається із взаємопов'язаних суб'єктів, об'єктів, принципів, методів, інструментів, процесів, способів взаємодії (інтеграцію, гармонізацію процесів) під впливом яких адаптуються економічні інтереси (зв'язки) держави, власників, кредиторів, персоналу, представників вищого керівництва та суспільства [3, с. 269]. Тобто, система організаційно-економічного механізму визначена як взаємопов'язана система управління, що визначає конкретний порядок

дій, враховує економічні важелі, методи, організаційну структуру, її взаємозв'язки, елементи економічного та організаційного впливу на управлінський процес за допомогою форм та методів ведення господарського відання. Причому це система із динамічними постійно змінюваними пов'язаними між собою взаємозв'язками підсистем, що згідно специфіки телекомунікаційних послуг має постійно змінюватися та гармонійно адаптуватися до суспільних потреб.

В умовах глобалізації сфери телекомунікаційних послуг необхідною та достатньою умовою впровадження у просторі українського бізнесу стало формування організаційно-економічного механізму управління на підприємствах надання телекомунікаційних послуг шляхом впровадження системи управління, яка на усіх рівнях керування визначає системний та процесний підхід, враховуючи міжнародні стандарти та на виконання вимог статті 37 Закону України «Про електронні комунікації», ДСТУ EN ISO 9001:2018 «Системи управління якістю. Вимоги» та ISO 9004:2018 «Управління якістю. Якість організації. Наставови щодо досягнення сталого успіху» в частині, що стосується систематичного визначення процесів, взаємодії їх елементів та керування ними задля досягнення запланованих результатів і задоволення потреб споживачів [4; 5; 6].

Сфера телекомунікаційних послуг українських підприємств в сьогоденних кризових умовах існує на грані своїх технічних та фінансових можливостей. Такий стрибок рівня технічних інновацій, конкуренції та нарощення потенціалу в критичному невизначеному середовищі потребує постійної трансформації економічного та організаційного механізму управління телекомунікаційним підприємством. Відповідно до галузевих особливостей ринку телекомунікацій необхідне впровадження удосконалених методів економічного управління, системи планово-оціночних показників, порядку планування, організаційних факторів ефективності, підвищення ролі ціноутворення у наданні послуг (доступність сектору), фінансового забезпечення, самоокупності, запровадження цільових фондів та організаційних форм інновацій на основі науково-технічного прогресу [7, с. 221].

Роль телекомунікаційної галузі у позиції макроекономіки займає визначне місце у загальній структурі та є елементом національної економіки, що повинно враховувати у системі управління підприємств важелі, методи управління та регулятори держави. Позиція телекомунікаційного підприємства у відносинах із державними органами характеризується організаційними, правовими, технічними, економічними та соціальними взаємозв'язками, що мають безпосередній вплив на складові організаційно-економічного механізму підприємства у процесі впровадження

та реалізації. Тобто механізм виступає як інтегрована система економічних, організаційних та нормативно-правових форм управління за допомогою методів та форм системного та процесного підходів.

Процеси посилення глобалізації та трансформації галузевих технологій впливають на розвиток галузевого партнерства на глобальному рівні з урахуванням нормативно-правової бази, що направлена на інвестиційну привабливість для залучення іноземних інвестицій. Комплексна оцінка інвестиційних іноземних проектів у телекомунікаційну галузь на практиці завжди охоплює аналіз характеристик організаційно-економічного механізму системи управління підприємством, що повинно враховувати: системність, адекватність, відповідність нормативно-правовому полю, адаптивність, комплексність, спрямованість на ефективні результативні цілі, конкурентоспроможність у міжнародному середовищі, інформаційна ємність, зворотній зв'язок [7, с. 225].

Специфіка телекомунікаційної галузі організаційно-економічного механізму управління підприємством полягає у наступних принципах:

- суворе дотримання технології передачі інформації з використанням останніх науково-технологічних досягнень сучасності;
- дотримання нормативно – правової бази та врахування галузевих норм законодавства;
- дотримання етичних норм щодо інтелектуального права в телекомунікаційній галузі;
- тісна співпраця із науково-дослідними та консалтинговими компаніями для отримання телекомунікаційного продукту високої якості, необхідного для впровадження на ринку телекомунікацій;
- контроль якості продукції на усіх етапах впровадження та реалізації телекомунікаційної послуги, а також постійний моніторинг та вдосконалення;
- реалізація інноваційної стратегії телекомунікаційної галузі у розрізі конкретної послуги;
- реалізація політики та цілей компанії, спрямованих на досягнення потреб у отриманні якісних телекомунікаційних послуг, що задовольняють запити суспільства.

Організаційно-економічний механізм телекомунікаційного підприємства є складною системою, підсистемами якого є організаційна та економічна. Організаційна підсистема механізму управління телекомунікаційного підприємства формується як підсистема забезпечення та підтримки основних процесів господарювання шляхом інформаційного, нормативного, ресурсного, технічного, інноваційного забезпечення. Економічна підсистема формує методологічну основу для забезпечення виконання етапів: управління виконання процесного циклічного під-

ходу надання телекомунікаційних послуг, оцінка досягнення цілей і результатів шляхом моніторингу аспектів управління та отримання результатів, вибір стратегічних альтернатив після аналізу та аудиту надання послуг. На економічну підсистему впливають фактори внутрішнього середовища (внутрішній потенціал розвитку, споживачі, конкуренти, інфраструктура) та зовнішнього середовища (природні, демографічні, міграційні, науково-технічні, політичні, глобальні), а також важелі регулятора (норма прибутку, вартість грошей, податки, санкції, пільги).

Таким чином, організаційно-економічний механізм являє собою складну взаємопов'язану динамічну систему, що постійно змінюється і вдосконалюється згідно стратегічних напрямків та досягнення цілей стабілізації та адаптації, а також надання якісної та інноваційної технологічної послуги, що задовольняє потреби споживачів та суспільства в цілому (рис. 1).

В умовах сучасних викликів необхідно враховувати всеосяжні глобальні тенденції технічного прогресу у сфері телекомунікаційних послуг, які мають вплив на всі сфери суспільного життя та економіки. Тому невід'ємним елементом ефективної діяльності підприємства телекомунікаційної сфери є залежність від методів, форм та обсягів впровадження організаційно-економічного механізму систем управління. Тобто, в загальному вигляді даний механізм представлений як сукупність підсистем, що забезпечують ефективне функціонування підприємства.

Таким чином, визначено на практиці і аргументовано теоретично, що для ефективного впровадження та реалізації організаційно-економічного механізму системи управління телекомунікаційного підприємства необхідно шляхом процесного та системного підходу запровадити на підприємстві наступні етапи:

1. Формалізувати організаційно-економічний механізм, тобто описати діяльність телекомунікаційного підприємства на всіх етапах процесів у вигляді наглядної, інформативної та взаємопов'язаної моделі. Модель повинна бути цілісною та відображати взаємозв'язок усіх компонентів підприємства, як системи.

2. Регламентувати – розробити нормативно-методичні документи, що частково або повністю встановлюють порядок і вимоги до виконання процесів підприємства в цілому, окремих структурних підрозділів, окремих видів діяльності телекомунікаційної діяльності, виділених у якості пріоритетних.

3. Оптимізувати – підвищити ефективність існуючих процесів у діяльності телекомунікаційного підприємства, враховуючи точки зору окремих груп керівництва, регуляторів та керівників проектів.

Рисунок 1 – Організаційно-економічний механізм систем управління у сфері телекомунікаційних послуг

Джерело: сформовано авторами

4. Автоматизувати – знизити частку операцій, що виконуються «вручну», для нівелювання впливу людського фактору.

5. Актуалізувати – постійно підтримувати описані процеси в актуальному стані з урахуванням основних цілей, а саме: оптимізації системи компанії, усунення проблемних зон, регламентації діяльності співробітників, створення бази знань про сферу діяльності, автоматизація управлінського обліку, бюджетування, виробничих процесів, розширення сфери діяльності, стандартизація та розширення сфери ліцензування тощо.

6. Моніторинг впроваджених процесів – постійно контролювати, аналізувати та вдосконалювати процеси для досягнення найвищого результату.

7. Контроль – контроль, ревізія, аудит, аналітичне дослідження досягнутих результатів та поточних процесів для усунення недоліків та впровадження змін з метою вдосконалення та мінімізації критичних наслідків при виявленні проблемних питань.

Для досягнення сталого успіху телекомунікаційної галузі шляхом впровадження організаційно-економічного механізму управління підприємством у складному, постійно мінливому середовищі з посиленням на принципи управління якістю, полягає у наступних кроках по введенню процесного системного підходу:

визначення цілей формалізації процесів телекомунікаційного підприємства; формування проектної команди; вибір інструментарію; формалізація організаційної структури; розробка ландшафту процесів та систем діяльності сфери телекомунікацій; формалізація процесів рівня підсистем; формалізація процедур рівня виконавців; нормалізування регламентуючих документів; створення бази знань для співробітників; автоматизація, розвиток та актуалізація організаційно-економічного механізму телекомунікаційних підприємств.

Висновки. Систематизувавши специфіку телекомунікаційної галузі та дефініції механізму організаційно-економічних систем управління, визначили, що організаційно-економічний механізм систем управління підприємств надання телекомунікаційних послуг є специфічною, багатofункціональною, системою, яка в циклічному процесі надання телекомунікаційних послуг являє собою цілісну і динамічну систему, яка постійно розвивається і вдосконалюється. Таким чином аргументовано, що впровадження та реалізація організаційно-економічного механізму систем управління суб'єктів господарювання надання телекомунікаційних послуг визначає надання якісних телекомунікаційних послуг на усіх рівнях економіки України в надзвичайно складних умовах військового конфлікту.

Список використаних джерел:

1. Сазонова С. В., Гудзь О. Є. Формування організаційно-економічного механізму надання загальнодоступних послуг телекомунікаційними підприємствами: монографія. Львів : Ліга-Прес, 2018. 144 с.
2. Кушнірук В. С., Єрмаков О. Ю., Шебаніна О. В. Організаційно-економічний механізм ефективного ведення садівництва в аграрних підприємствах регіону : монографія. Миколаїв : Вид-во МДАУ, 2009. 232 с.
3. Хринюк О. С., Дергалюк М. О. Генезис наукової думки щодо поняття «організаційно-економічний механізм». *Економічний вісник НТУУ «КПІ» : збірник наукових праць*. 2017. № 14. С. 267–274.
4. ДСТУ ENISO 9001:2018. Системи управління якістю. Вимоги: Наказ Державного підприємства «Український науково-дослідний і навчальний центр проблем стандартизації, сертифікації та якості» від 30.11.2018 № 454. URL: https://zakon.isu.net.ua/sites/default/files/normdocs/dstu_iso_9001_2018_upravlinnya_yakistyu.pdf (дата звернення: 30.05.2025).
5. ДСТУ ISO 9004:2018. Управління якістю. Якість організації. Настанови щодо досягнення сталого успіху: Наказ Державного підприємства «Український науково-дослідний і навчальний центр проблем стандартизації, сертифікації та якості» від 12.12.2018 № 479. URL: https://zakon.isu.net.ua/sites/default/files/normdocs/dstu_iso_9004_2018_upravlinnya_yakistyu_yakist_organizacii_.pdf (дата звернення: 30.05.2025).
6. Про електронні комунікації: Закон України від 16.12.2020 № 1089-IX / Верховна Рада. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1089-20#n2246> (дата звернення: 29.05.2025).
7. Євтушенко Н. О., Гончаренко С. В. Механізм управління конвергентно-орієнтованим розвитком телекомунікаційних послуг. *Економіка та суспільство*. 2017. № 11. С. 220–227. URL: <https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/06/Ekonomika-i-susilstvo-11-2017.pdf> (дата звернення: 30.05.2025).
8. Прокопенко Н. С., Коваленко Н. В. Інституційне забезпечення управління розвитком підприємств. *Економіка і управління*. 2019. № 1. С. 40–52.

References:

1. Sazonova S. V., Hudz O. Ye. (2018) *Formuvannia orhanizatsiino-ekonomichnoho mekhanizmu nadannia zahalnodostupnykh posluh telekomunikatsiinymy pidprijemstvamy: monohrafiia* [Formation of the organisational and economic mechanism for the provision of public services by telecommunication enterprises: a monograph]. Lviv: Liha-Pres. (in Ukrainian)
2. Kushniruk V. S., Yermakov O. Yu., Shebanina O. V. (2009) *Orhanizatsiino-ekonomichni mekhanizm efektyvnoho vedennia sadivnytstva v ahrarnykh pidprijemstvakh rehionu : monohrafiia* [Organisational and economic

mechanism of effective gardening in agricultural enterprises of the region: a monograph]. Mykolaiv: Vyd-vo MDAU. (in Ukrainian)

3. Khryniuk O. S., Derhaliuk M. O. (2017) Henezys naukovoï dumky shchodo poniattia “orhanizatsiino-ekonomichni mekhanizm” [Genesis of scientific thought on the concept of ‘organisational and economic mechanism’]. *Ekonomichni visnyk NTUU “KPI” : zbirnyk naukovykh prats*, vol. 14, pp. 267–274.

4. *Quality Management Systems. Requirements*. (2018). DSTU ISO 9001-2018 from 30th November 2018. Kyiv: Derzhstandart Ukraine. Available at: https://zakon.isu.net.ua/sites/default/files/normdocs/dstu_iso_9001_2018_upravlinnya_yakisty.pdf (accessed May 30, 2025).

5. Quality management. Quality of the organisation. Guidelines for achieving sustainable success. (2018). DSTU ISO 9004-2018 from 30th December 2018. Kyiv: Derzhstandart Ukraine. Available at: https://zakon.isu.net.ua/sites/default/files/normdocs/dstu_iso_9004_2018_upravlinnya_yakisty._yakist_organizacii.pdf (accessed May 30, 2025).

6. On electronic communications: Law of *Ukraine* from 16th December 2020 no 1089-IX / Verkhovna Rada. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1089-20#n2246> (accessed May 30, 2025).

7. Yevtushenko N. O., Honcharenko S. V. (2017) Mekhanizm upravlinnia konverhentno-orientovanyim rozvytkom telekomunikatsiinykh posluh [Mechanism of management of convergence-oriented development of telecommunication services]. *Ekonomika ta suspilstvo*, vol. 11, pp. 220–227. Available at: <https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/06/Ekonomika-i-suspilstvo-11-2017.pdf> (accessed May 30, 2025).

8. Prokopenko N. S., Kovalenko N. V. (2019). Instytutsiine zabezpechennia upravlinnia rozvytkom pidpriemstv [Institutional support of enterprise development management]. *Ekonomika i upravlinnia*, vol. 1, pp. 40–52.

Стаття надійшла до редакції 31.05.2025